

Päähaku, kielten kandiohjelma:

Suomen kieli ja kulttuuri (kansainvälisille opiskelijoille)

Valintakoe 27.5.2021 kl. 14.00–17.00

Kirjoita henkilö- ja yhteystietosi tekstaamalla.

Kirjoita nimesi latinalaisilla kirjaimilla (abcd...), älä esimerkiksi kyrillisillä kirjaimilla (абвгд...).

Jos sinulla ei ole suomalaista henkilötunnusta, kirjoita sen asemesta syntymäaikasi.

Kirjoita henkilötiedot kaikille sivuille.

Sukunimi	
Kaikki etunimet	
Henkilötunnus	

Tarkista sivunumeroiden avulla, että olet saanut kaikki sivut.

Kirjoita alla olevaan laatikkoon nimikirjoituksesi merkinä siitä, että olet tarkistanut edellä mainitut asiat.

Nimikirjoitus	
---------------	--

Jos haluat, että tehtäviin kirjoittamasi vastaukset arvostellaan, jätä alla oleva laatikko tyhjäksi.

Jos haluat, että tehtäviin kirjoittamiasi vastauksia ei arvostella, kirjoita alla olevaan laatikkoon teksti "*Haluan, että vastauksiani ei arvostella*". Tässä tapauksessa saat vastauksistasi nolla pistettä.

Arvostelusta luopuminen	
-------------------------	--

Ennakkomateriaali

Harry Salmenniemi: Uraanilamppu. Novelli kokoelmasta Uraanilamppu ja muita novelleja. Kustannusosakeyhtiö Siltala, 2017.

Leinonen, A. (2020). "[Kato, tuo puhuu suomea!](#)" – sujuvasti äännetty suomi ja yhteiskunnallinen osallisuus. Kieli, koulutus ja yhteiskunta, 11(4). (verkkojulkaisu)

Tiirilä, Ulla 2020: [Asiallinen, selkeä ja ymmärrettävä kieli palvelee myös tasa-arvoa](#). Kielikello 3/2020. (verkkojulkaisu)

Lue huolellisesti kaikki ohjeet läpi

- Tarkista, että saamassasi koenipussa on kansilehden ja ohjesivujen (sivut 1–2) lisäksi:
 - kysymys- ja vastausosio (sivut 3–18)
 - yksi ruutupaperiarkki omia muistiinpanoja varten (konseptipaperi)
- Tarkista, että olet kirjoittanut nimesi ja henkilötunnuksesi kaikkiin vastauslomakkeisiin.
- Vastaa tehtäviin ytimekkäästi ja aineiston mukaisesti. Ole huolellinen, että vastaat kuhunkin tehtävään oikean aineiston perusteella.
- Kirjoita vastauksesi suomeksi. Muilla kielillä kirjoitettuja vastauksia ei huomioida arvostelussa.
- Kirjoita kukin vastaus sille varattuun tilaan. Arvostelija ei huomioi merkintöjä, jotka ovat vastaukselle varatun tilan ulkopuolella.
- Kirjoita lyijykynällä ja selvällä käsialalla. Arvostelija tulkitsee tulkinnanvaraiset merkinnät vähiten pisteitä tuottavan vaihtoehdon mukaisesti.
- Voit luonnostella vastauksiasi ruutupaperille. Ruutupaperille tekemiäsi merkintöjä ei huomioida arvostelussa. Olet saanut yhden arkin ruutupaperia. Voit tarvittaessa pyytää lisää ruutupaperia valvojalta.
- Pidä koemateriaalisi niin, että lähelläsi istuvat hakijat eivät pysty katsomaan vastauksiasi ja merkintöjasi.

Pisteyttäminen

Valintakokeessa on 2 osaa. Voit saada 0–50 pistettä kummastakin osasta. Kaikilta kokeeseen osallistuneilta arvioidaan osa 1 ja hakijat asetetaan sen perusteella paremmuusjärjestykseen. Kokeen osa 2 arvioidaan vain osassa 1 parhaiten menestyneeltä 21 hakijalta. Jos useammalla hakijalla on sama pistemäärä kuin 21. hakijalla, osa 2 arvioidaan kaikilta näiltä hakijoilta.

Sinun on mahdollista tulla hyväksytyksi vain, jos saat osasta 1 vähintään 20 pistettä, osasta 2 vähintään 20 pistettä ja koko kokeesta yhteensä vähintään 50 pistettä. Osien pisteet lasketaan yhteen. Opiskelijoiksi valitaan parhaat pisteet saaneet hakijat.

Tehtävä 1.2

Vastaa seuraaviin kysymyksiin Anne Leinosen artikkelin ”*Kato, tuo puhuu suomea!*” – *sujuvasti äännetty suomi ja yhteiskunnallinen osallisuus* perusteella. (0–6 pistettä)

1. Miten suomen kielen ääntäminen ja osallisuus liittyvät toisiinsa? (0–2 pistettä)

2. Mitä kirjoittaja ajattelee väitteestä ”suomen ääntäminen on helppoa, koska kielessä on vahva kirjain-äännevastaavuus”? (0–2 pistettä)

3. Mitkä tekijät vaikuttavat kirjoittajan mukaan siihen, millainen ääntäminen on ”riittävän hyvää”? (0–2 pistettä)

Tehtävä 1.3

Selitä omin sanoin seuraavat virkkeet, jotka on poimittu Anne Leinosen artikkelista *”Kato, tuo puhuu suomea!” – sujuvasti äännetty suomi ja yhteiskunnallinen osallisuus*. Pyri kertomaan selkeästi, mitä kirjoittaja haluaa virkkeellä sanoa. (0–6 pistettä)

1. ”Nykyisin kommunikointi tapahtuu useilla eri kanavilla, mutta suullinen viestintä on edelleenkin ihmisten välisen yhteyden keskiössä.” (0–2 pistettä)

2. "Foneettisten taitojen sujauttaminen opetukseen ei ole aivan mutkatonta, koska oppijoiden taustat ja motivaatio oppia vaihtelevat." (0–2 pistettä)

3. "Ääntämisen oppimisen prosessi on yhteydessä muun muassa aiempaan oppimiseen ja oppijan yksilöllisiin ominaisuuksiin." (0–2 pistettä)

Sivu on jätetty tarkoituksella tyhjäksi.

OSA 2: (0–50 p.)

Osan 2 tehtävät mittaavat sanaston ja rakenteiden hallintaa sekä tekstin ymmärtämistä.

Tehtävä 2.1

Vastaa kysymyksiin kielteisesti. Kirjoita kokonainen lause. (0–8 pistettä)

MALLI: Oletko ostanut uuden auton? - En ole ostanut uutta autoa.

1. Pitääkö teidän jo lähteä? (0–2 pistettä)

2. Tapasitko juhlissa jonkun vanhan tuttusi? (0–2 pistettä)

3. Oliko maitokin mennyt pilalle? (0–2 pistettä)

4. Pohditaanko Suomessa vieläkin koronatoimien riittävyttä? (0–2 pistettä)

Tehtävä 2.2

Kirjoita suluissa olevat sanat lauseeseen sopivaan monikkomuotoon. (0–6 pistettä)

1. Pitkän poikkeusajan takia Suomessa on paljon _____
_____ (VÄSYNYT IHMINEN). (0–1 pistettä)
2. Nyt tarvitaan _____ (LYÖMÄTÖN IDEA).
(0–1 pistettä)
3. Muusikot voisivat esimerkiksi soittaa _____
_____ (YLLÄTTÄVÄ KONSERTTIPAIKKA). (0–1 pistettä)
4. Ihmisille voitaisiin järjestää yllätystapaamisia _____
_____ (TUNNETTU KIRJAILIJA) kanssa. (0-1 pistettä)
5. Nuoret voisivat auttaa _____
(YKSINÄINEN VANHUS) esimerkiksi kauppareissulla tai viedä heidät kävelylle. (0–1 pistettä)
6. Saa nähdä, milloin palaamme taas _____
(TAVALLINEN RAIDE). (0–1 pistettä)

Tehtävä 2.3

Kirjoita suluissa olevat sanat lauseeseen sopivaan muotoon. Voit saada 0,5 pistettä kustakin sanasta. (0–12 pistettä)

Jussi, 9, on jo tottunut talsinkilainen – Helsingin ja Tallinnan _____ (MUODOSTAA) kaksoiskaupunki on arkea yhä useammalle.

Kaksi _____ (PIENI PÄÄKAUPUNKI) yhdessä ovat täysin poikkeuksellinen, dynaaminen paketti.

Tiistaiamun kello 7.30 lautalla Tallinnasta Helsinkiin on _____

(RAUHALLINEN) kuten yleensä. Matkustajat eivät ole täällä _____ (LOMA),

vaan suurinta osaa odottaa Helsingissä työpäivä. _____

(MATKUSTAJAT) joukossa ovat myös Mika Pajunen ja hänen 9-vuotias poikansa Jussi.

_____ (HE) väsyttää. Aamu alkoi jo kello viisi, kun Jussin puolitoistavuotias pikkusisko

Iris _____ (PÄÄTTÄÄ) herättää koko perheen.

_____ (KOLMAS) luokkaa käyvä Jussi asuu suurimman osan ajasta Helsingissä äitinsä luona, mutta käy Tallinnassa isänsä, virolaisen äitipuolensa ja pikkusisarustensa luona joka toinen viikko. Isä hakee Jussin _____ (HELSINKI) joka toinen perjantai koulun jälkeen ja tuo takaisin Helsinkiin _____ (TIISTAIAMU).

Jussi on jo tottunut _____ (TÄLLAINEN ELÄMÄ).

Väliin jääneet koulupäivät ja oppitunnit korvataan _____ (KOTIOPETUS). Syötyään aamiaisen Jussi kaivaa _____ (REPPU) englannin oppikirjan ja alkaa tehdä _____ (TEHTÄVÄT).

– Alle 15-vuotiaat eivät saa matkustaa Tallinnan-lautassa ilman _____ (HUOLTAJA), joten ainakin vielä kuusi vuotta _____ (REISSATA) edestakaisin hakemassa ja viemässä _____ (JUSSI), Mika Pajunen kertoo.

_____ (LAPSI) lisäksi myös työt vievät Pajusen säännöllisesti Helsinkiin. Hän _____ (TYÖSKENNELÄ) mainoselokuvayhtiön tuottajana. Hommat hoituvat pääosin etätyönä, mutta noin kerran _____ (VIKKO) Pajusella on Helsingissä asiakastapaaminen.

Kun laiva saapuu Helsingin _____ (SATAMA), kello on puoli kymmenen ja aurinko on jo noussut. Mika ja Jussi _____ (HYPÄTÄ) taksiin. Koulu- ja työpäivä odottavat.

Lähde: Yle Uutiset 29.10.2018 (tekstiä on muokattu)

Tehtävät 2.4 ja 2.5

Lue seuraava uutisteksti ja tee siihen liittyvät tehtävät 2.4 ja 2.5.

Laskiaispulla on nyt minikakku tai jopa hampurilainen

[Kokeessa jaettava aineistoa ei julkaista tässä.]

Lähde: Yle Uutiset 10.2.2021 (tekstiä on muokattu)

Tehtävä 2.4

Seuraavat sanat ovat tekstistä *Laskiaispulla on nyt minikakku tai jopa hampurilainen*. Ne on tekstissä kirjoitettu *kursiivilla*. Kirjoita sanojen perusmuodot (sanakirjamuodot). Voit saada 0,5 pistettä kustakin sanasta. (0–6 pistettä)

1. väreissä _____
2. toteaa _____
3. ylväinä _____
4. maustettua _____
5. niukempi _____
6. tälle _____
7. juuret _____
8. vaikutteita _____
9. tarkoin _____
10. ahmittaisi _____
11. suolaiseen _____
12. pääsee _____

Tehtävä 2.5.

Seuraavat sanat ja ilmaukset ovat tekstistä *Laskiaispulla on nyt minikakku tai jopa hampurilainen*. Ne on tekstissä **lihavoitu**. Selitä omin sanoin, mitä ne tarkoittavat. (0–8 pistettä)

1. suklaakonvehteja **joka lähtöön** (0–1 pistettä)
-

2. **laskiaisen alla** (0–1 pistettä)

3. sisältä **pilkistää** vadelmahilloa (0–1 pistettä)

4. perinteestä **otetaan ilo irti** (0–1 pistettä)

5. **pistellä poskeen** (0–1 pistettä)

6. Mäkelä **on törmännyt** myös suolaiseen versioon laskiaispullasta (0–1 pistettä)

7. Mäkelä **tunnustautuu** mantelimassan ystäväksi (0–1 pistettä)

8. pulla **vetää suupielet korviin** (0–1 pistettä)

Tehtävä 2.6

Kirjoita virkkeet toisella tavalla niin, että korvaat alleviivatut kohdat *että*-, *kun*- tai *joka*-lauseella.

(0–10 pistettä)

1. Monissa eri ympäristöissä ympäri maailmaa havaitaan ilmakehän alaosissa tapahtuvaa uusien pienhiukkasten muodostumista. (0–2 pistettä)

2. Aiemmissä tutkimuksissa on havaittu halkaisijaltaan alle 2,5 mikrometrin kokoisten hiukkasten aiheuttavan suurimman uhan ihmisten terveydelle. (0–2 pistettä)

3. Hiukkaskoon pienentyessä niiden negatiivisten terveysvaikutusten on ajateltu pienenevän. (0–2 pistettä).

4. Helsingin yliopistojen tutkijoiden tehtyä uusia laskelmia kokonaiskuvaa on katsottu uudesta suunnasta.

5. Tutkijoiden mukaan on ratkaisevan tärkeää hallita hiukkasten muodostumiseen ja kasvuun vaadittavia höyryjä. (0–2 pistettä)

Suomen kielen ja kulttuurin valintakokeen arviointiperusteet

Osa 1

Tehtävä 1.1

Kirjoitelma (30 pistettä)

Kirjoitelman arvioinnissa otetaan huomioon seuraavat asiat:

- Miten hyvin kirjoitelma pysyy annetussa aiheessa ja vastaa tehtävänantoon? (5 p)
- Miten hyvin hakija tuo esiin oman tulkintansa tekstistä ja perustelee sen? (5 p)
- Miten hyvin hakija on laatinut koherentin, loogisesti etenevän tekstin? (5 p)
- Miten hyvin kirjoitelman kieli (kielioppi ja sanasto) ovat tekstilajiin sopivia? Kuinka virheetöntä teksti on? (5 p)
- Miten hyvin tehtävänanto täyttyy muuten (otsikko, pituus, luettavuus)? (2 p)

Edellisten kriteerien perusteella laskettu kokonaispistemäärä kerrotaan kertoimella 1.36.

Maksimipistemäärä tehtävästä on 30.

Tehtävä 1.2

Vastaa seuraaviin kysymyksiin Anne Leinosen artikkelin ”Kato, tuo puhuu suomea!” – sujuvasti äännetty suomi ja yhteiskunnallinen osallisuus perusteella. (0–6 pistettä)

1) Miten suomen kielen ääntäminen ja osallisuus liittyvät toisiinsa? (0–2 pistettä)

2 pistettä saa mainitsemalla neljä kohtaa seuraavista:

- yhteiskunnallisen osallisuuden määrittely: yhteiskunnallinen osallisuus kuvaa ihmisen suhdetta yhteisöihin ja yhteiskuntaan TAI osallisuuden toteutumiseksi tarvitaan sekä kuulumista, osallistumista että tunnetta kuulumisesta (0,5 p)
- ääntäminen on puheilmaisun perusta (0,5 p)
- ääntäminen kehittyi ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa (0,5 p)
- jos puhuja ääntää toisin kuin muut kielen puhujat, kuulijat voivat ajatella, ettei puhuja kuulu meihin vaan ”muiden” joukkoon (0,5 p)
- kuulijan ennakoasenoituminen puhujaan vaikuttaa siihen, miten hän arvioi puhujaa, vierasperäinen aksentti itsessään voi laukaista kielteisiä käsityksiä kuulijassa (0,5 p)

- eri lailla ääntäville ei haluta välttämättä puhua suomea vaan vaihdetaan esimerkiksi englanttiin (0,5 p)
- suomalainen keskustelukumppani saattaa haluta auttaa hitaammin tai epäselvemmin tai eri aksentilla puhuvaa kielen oppijaa, tai olla kärsimätön puhujan ääntämisen suhteen, tai ajatella ettei keskustelukumppani puhu suomea, jolloin vaihdetaan helposti kieltä (0,5 p)
- kun heikot kommunikaatiotaidot vaikeuttavat vuorovaikutusta muiden kanssa, puhuja saattaa tuntea, ettei hän kuulu yhteisöön laajemminkaan ja se voi johtaa vaikeuksiin kiinnittyä yhteiskuntaan (0,5 p)
- onnistumiset vuorovaikutustilanteissa vahvistavat ihmisen käsitystä omista kyvyistä ja lisäävät osallisuuden tunnetta (0,5 p)
- mitä ymmärrettävämmin puhuja puhuu, sitä korkeammaksi puhujan koulutus arvioidaan; ääntäminen on usein yhteydessä kuulijan käsitykseen puhujan ammattitaidosta (0,5 p)

2) Mitä kirjoittaja ajattelee väitteestä “suomen ääntäminen on helppoa, koska kielessä on vahva kirjain-äännevastaavuus?” (0–2 pistettä)

2 pistettä saa mainitsemalla neljä kohtaa seuraavista:

- vaikka näin on, se ei auta juurikaan ääntämisen oppimisessa (0,5 p)
- yleensä ihmiset eivät puhu kirjoitettua tekstiä (0,5 p)
- puhekieli on erilaista kuin kirjoitettu kieli (esim. puheessa esiintyvät äänneiden yhteensulautumiset, häviämiset, kestojen vaihtelut ja erilaiset prosodiset vihjeet) (0,5 p)
- puheessa esimerkiksi yksittäiset äänteet liittyvät yhteen äänneympäristön mukaan tavalla, joka ei näy kirjoituksessa (esimerkiksi ilmaisut ota maitoa [otam maitoa], hernekeitto [hernekkeitto], enää [enään].) (0,5 p)
- osa suomen kielen oppijoista ei myöskään osaa lukea niin hyvin, että voisivat oppia ääntämistä kirjoitetusta tekstistä (0,5 p)
- Merkitykset saattavat avautua toisinaan vain puhekontaktissa, kuten otsikon kato, tuo puhuu suomea -ilmaisuu murteineen ja painotuksineen (0,5 p)

3) Mitkä tekijät vaikuttavat kirjoittajan mukaan siihen, millainen ääntäminen on “riittävän hyvää”? (0–2 pistettä)

2 pistettä saa mainitsemalla neljä kohtaa seuraavista:

- kun äänneet kuullaan ymmärrettävästi, ne ovat riittävän hyviä (0,5 p)
- ääntämisen ei tarvitse olla täydellistä (0,5 p)
- se mikä milloinkin on riittävän hyvää ääntämistä, riippuu kontekstista. Esimerkiksi alkeiskurssilla odotetaan erilaista ääntämistä kuin edistyneempien ryhmässä (0,5 p)
- jos esimerkiksi jonkin tietyn äänneen ääntämisessä on ongelmia, muun ilmaisun tulisi olla sen verran kompensoivaa, että asia selviää (0,5 p)
- jos koko ilmaisussa on useita ääntämisen poikkeamia, kuulijalla pitää olla jo paljon taustatietoja ymmärtääkseen mistä on kyse (0,5 p)
- hyvä ääntäminen on sellaista, että puhuja kokee kyvykkyyttä viestintätilanteissa, esimerkiksi töissä (0,5 p)

Vastauksissa 1.2.1–1.2.3 mainittujen asioiden tulee olla sellaisia, jotka mainitaan artikkelissa. Muuten niistä ei saa pisteitä. Vastauksissa voi olla pieniä kielivirheitä. Mikäli virheitä on niin paljon, että ne vaikeuttavat vastauksien ymmärtämistä, vastauksien kokonaispisteistä voidaan vähentää korkeintaan 1.

Tehtävä 1.3

Selitä omin sanoin seuraavat virkkeet, jotka on poimittu Anne Leinosen artikkelista ”Kato, tuo puhuu suomea!” – sujuvasti äännetty suomi ja yhteiskunnallinen osallisuus. Pyri kertomaan selkeästi, mitä kirjoittaja haluaa virkkeellä sanoa. (0–6 pistettä)

- 1) ”Nykyisin kommunikointi tapahtuu useilla eri kanavilla, mutta suullinen viestintä on edelleenkin ihmisten välisen yhteyden keskiössä.” (0–2 pistettä)
Esimerkiksi: Nykypäivänä ihmiset viestivät toisilleen monilla eri tavoin (esimerkiksi kirjoittamalla tietokoneen välityksellä), mutta silti suurin osa keskusteluista käydään yhä kuitenkin puhumalla toinen toiselle.
- 2) ”Foneettisten taitojen sujauttaminen opetukseen ei ole aivan mutkatonta, koska oppijoiden taustat ja motivaatio oppia vaihtelevat.” (0–2 pistettä)
Esimerkiksi: Kielen opiskelijat ovat erilaisia keskenään (eri-ikäisiä, eri kansallisuuksia, eri koulutustaustoja jne.) eivätkä kaikki ole yhtä kiinnostuneita opiskelemaan foneettisia, ääntämiseen liittyviä taitoja. Siksi niiden lisääminen opetukseen voi olla haastavaa.
- 3) ”Ääntämisen oppimisen prosessi on yhteydessä muun muassa aiempaan oppimiseen ja oppijan yksilöllisiin ominaisuuksiin.” (0–2 pistettä)

Esimerkiksi: Kun opettelee ääntämään (vierasta/uutta) kieltä, sillä on merkitystä mitä on oppinut aiemmin elämässään, ja millainen ihminen oppija itse on luonteeltaan ja kyvyiltään.

Arvioinnissa otetaan huomioon

- kuinka hyvin hakija on ymmärtänyt virkkeen merkityksen ja osaa ilmaista sen omin sanoin (1 p) sekä
- kuinka selkeä ja norminmukainen vastauksen kieliasu on (1 p)

Vastauksen kieliasusta voi kuitenkin saada pisteitä vain siinä tapauksessa, että vastaus on sisällöltään relevantti.

Tehtävä 1.4

Tee seuraavat tehtävät Ulla Tiirilän artikkelin *Asiallinen, selkeä ja ymmärrettävä kieli palvelee myös tasa-arvoa* perusteella. (0–8 pistettä)

1) Ulla Tiirilä käsittelee artikkelissaan mies-loppuisia ammattinimikkeitä asiallisuuden, selkeyden ja ymmärrettävyyden kannalta. Valitse yksi näistä näkökulmista (asiallisuus, selkeys tai ymmärrettävyys) ja esittele Tiirilän ajattelua sen kannalta. (0–4 pistettä)

Sisältöaineokset: Tiirilän ajatuksia eri näkökulmista

Asiallisuus:

- ei ole asiallista kutsua muita kuin miehiä miehiksi ja muita kuin naisia naisiksi
- ihmiseen viittaamisen väärällä sukupuolinimikkeellä voi tulkita loukkaavaksi tai väheksyväksi
- ihmiseen viittaamisen väärällä sukupuolinimikkeellä voi tulkita piittaamattomuudeksi tai jopa rakenteelliseksi näkymättömäksi tekemiseksi
- ongelma korostuu niiden kohdalla, jotka kokevat olevansa muunsukupuolisia
- työelämässä sukupuolella ei yleensä ole merkitystä tehtävien tekemisessä
- viranomaiset eivät saa käyttää asiakkaistaan epäasiallisia ilmaisuja muutenkaan (esim. hörhö)

Selkeys:

- nimikkeiden lyhyys edistää selkeyttä: usein uudet nimikkeet ovat lyhyempiä
- viittausten selkeys ja ymmärrettävyys vaikuttavat myös siihen, samaistuuko lukija tekstiin (tutkimusten mukaan *mies*-ammattinimikkeisiin samaistuvat ennen muuta miehet)

- ilmausten vakiintuneisuus vaikuttaa selkeyteen, mutta kieli myös muuttuu (vakiintuneisuutta verrataan artikkelissa myös ilmausten läpinäkyvyyteen)
- vastauksessa voidaan tähän kohtaan perustellen yhdistää myös ymmärrettävyyteen liittyviä havaintoja
- sana *mies* ammattinimikkeissä ei ole merkitykseltään haalistunut tai viittaa yleisesti ihmiseen, sillä jako miehiin ja naisiin on maailmassa yhä läsnä, ja lisäksi ymmärrys sukupuolten moninaisuudesta on kasvanut

Ymmärrettävyys:

- ymmärrettävyys kärsii, kun naisista puhutaan miehinä
- vaaditaan lisätyötä, jotta voidaan hahmottaa, milloin *mies*-loppuisella sanalla tarkoitetaan myös naista
- merkitykseltään läpinäkyvä sana on ymmärrettävä
- ilmausten vakiintuneisuus vaikuttaa myös ymmärrettävyyteen (vakiintuneisuutta verrataan artikkelissa myös ilmausten läpinäkyvyyteen)
- vastauksessa voidaan tähän kohtaan perustellen yhdistää myös selkeyteen liittyviä havaintoja

Arviointi tehdään seuraavien periaatteiden mukaan:

- tehtävänannon täyttyminen (1 p)
- kieliasu ja ymmärrettävyys (1 p)
- sisältöaineokset (järkevä kokonaisuus, jossa mukana yllä listattuja havaintoja, 2 p)

2) Vertaa suomen kielen sukupuolittuneita ammattinimikkeitä jonkin muun kielen ammattinimikkeisiin (esimerkiksi äidinkielesi tai englantti). Anna esimerkkejä eroista ja yhtäläisyyksistä. (0–4 pistettä)

Arviointi tehdään seuraavien periaatteiden mukaan

- tehtävänannon täyttyminen (1 p)
- eroista annetut esimerkit (1 p)
- yhtäläisyyksistä annetut esimerkit (1 p)
- kieliasu ja ymmärrettävyys (1 p)

OSA 2

Tehtävä 2.1

Vastaa kysymyksiin kielteisesti. Kirjoita kokonainen lause. (0–8 pistettä)

- 1) Pitääkö teidän jo lähteä? (0–2 pistettä)

Esim. Meidän **ei tarvitse vielä** lähteä.

- 2) Tapasitko juhlissa jonkun vanhan tuttuasi? (0–2 pistettä)

Esim. En tavannut juhlissa **ketään** vanhaa tuttuani.

- 3) Oliko maitokin mennyt pilalle? (0–2 pistettä)

Esim. Maitokaan ei ollut mennyt pilalle. / Maito ei ollut mennyt pilalle.

- 4) Pohditaanko Suomessa vieläkin koronatoimien riittävyttä? (0–2 pistettä)

Esim. Suomessa ei pohdita **enää** koronatoimien riittävyttä.

Tehtävästä voi saada kaksi pistettä per kohta.

- Jotta kohdasta voi saada kaksi pistettä, vaaditaan täysin oikein muodostettu kielteinen lause, joka voisi toimia annetun kysymyksen vastauksena. Ainoastaan ä:n tai ö:n pisteiden puuttumisesta ei oteta pisteitä pois. Myös sanajärjestys voi poiketa esimerkivastauksessa esitetystä.
- Jotta kohdasta voi saada yhden pisteen, lauseessa täytyy olla mukana osa kielteisessä kontekstissa vaadittavista elementeistä.

Tehtävä 2.2

Kirjoita suluissa olevat sanat lauseeseen sopivaan monikkomuotoon. (0–6 pistettä)

- Pitkän poikkeusajan takia Suomessa on paljon väsyneitä ihmisiä.
- Nyt tarvitaan lyömättömiä ideoita.
- Muusikot voisivat esimerkiksi soittaa yllättävissä konserttipaikoissa / yllättävillä konserttipaikoilla.
- Ihmisille voitaisiin järjestää yllätystapaamisia tunnettujen kirjailijoiden/kirjailijoitten kanssa.
- Nuoret voisivat auttaa yksinäisiä vanhuksia esimerkiksi kauppareissulla tai viedä heidät kävelyille.
- Saa nähdä, milloin palaamme taas tavallisille raiteille.

Tehtävästä voi saada 0,5 pistettä per sana. Jotta sanasta voi saada 0,5 pistettä, vaaditaan täysin oikea muoto. Ainoastaan ä:n tai ö:n pisteiden puuttumisesta ei oteta pisteitä pois.

Tehtävä 2.3

Kirjoita suluissa olevat sanat lauseeseen sopivaan muotoon. Voit saada 0,5 pistettä kustakin sanasta. (0–12 pistettä)

Tehtävästä voi saada 0,5 pistettä per sana. Sanan on oltava täysin oikein.

Jussi, 9, on jo tottunut talsinkilainen – Helsingin ja Tallinnan **muodostama** kaksoiskaupunki on arkea yhä useammalle

Kaksi **pientä pääkaupunkia** yhdessä ovat täysin poikkeuksellinen, dynaaminen paketti.

Tiistaiaamun kello 7.30 lautalla Tallinnasta Helsinkiin on **rauhallista** kuten yleensä. Matkustajat eivät ole täällä **lomalla**, vaan suurinta osaa odottaa Helsingissä työpäivä. **Matkustajien** joukossa ovat myös Mika Pajunen ja hänen 9-vuotias poikansa Jussi. **Heitä** väsyttää. Aamu alkoi jo kello viisi, kun Jussin puolitoistavuotias pikkusisko Iris **päätti / oli päättänyt** herättää koko perheen.

Kolmatta luokkaa käyvä Jussi asuu suurimman osan ajasta Helsingissä äitinsä luona, mutta käy Tallinnassa isänsä, virolaisen äitipuolensa ja pikkusisarustensa luona joka toinen viikko. Isä hakee Jussin **Helsingistä** joka toinen perjantai koulun jälkeen ja tuo takaisin Helsinkiin **tiistaiaamuna / tiistaina aamulla / tiistaiaamuisin / tiistaiaamuksi**.

Jussi on jo tottunut **tällaiseen elämään**. Väliin jääneet koulupäivät ja oppitunnit korvataan **kotiopetuksella/kotiopetuksessa**. Syötyään aamiaisen Jussi kaivaa **repusta** englannin oppikirjan ja alkaa tehdä **tehtäviä**.

– Alle 15-vuotiaat eivät saa matkustaa Tallinnan-lautassa ilman **huoltajaa**, joten ainakin vielä kuusi vuotta **reissaan/reissaamme/reissataan** edestakaisin hakemassa ja viemässä **Jussia**, Mika Pajunen kertoo.

Lapsen lisäksi myös työt vievät Pajusen säännöllisesti Helsinkiin. Hän **työskentelee** mainoselokuvayhtiön tuottajana. Hommat hoituvat pääosin etätöyönä, mutta noin kerran **viikossa** Pajusella on Helsingissä asiakastapaaminen.

Kun laiva saapuu Helsingin **satamaan**, kello on puoli kymmenen ja aurinko on jo noussut. Mika ja Jussi **hyppäävät** taksiin. Koulu- ja työpäivä odottavat.

Lähde: Yle Uutiset 29.10.2018 (tekstiä on muokattu)

Tehtävä 2.4

Seuraavat sanat ovat tekstistä Laskiaispulla on nyt minikakku tai jopa hampurilainen. Ne on tekstissä kirjoitettu kursivilla. Kirjoita sanojen perusmuodot (sanakirjamuodot). Voit saada 0,5 pistettä kustakin sanasta. (0–6 pistettä)

Tehtävästä voi saada 0,5 pistettä per sana. Sanan on oltava täysin oikein.

väreissä: väri

toteaa: todeta

ylväinä: ylväs

maustettua: maustaa/maustettu

niukempi: niukka/niukempi

tälle: tämä

juuret: juuri

vaikutteita: vaikute

tarkoin: tarkka

ahmittaisi: ahmia

suolaiseen: suolainen

pääsee: päästä

Tehtävä 2.5.

Seuraavat sanat ja ilmaukset ovat tekstistä Laskiaispulla on nyt minikakku tai jopa hampurilainen. Ne on tekstissä lihavoitu. Selitä omin sanoin, mitä ne tarkoittavat. (0–8 pistettä)

- 1) suklaakonvehteja joka lähtöön (0–1 pistettä)
esim. kaikenlaisia suklaakonvehteja, suklaamakeisia
- 2) laskiaisen alla (0–1 pistettä)
esim. (vähän/juuri) ennen laskiaista
- 3) sisältä pilkistää vadelmahilloa (0–1 pistettä)
esim. sisältä näkyy (vähän) vadelmahilloa
- 4) perinteestä otetaan ilo irti (0–1 pistettä)
esim. perinteestä nautitaan
- 5) pistellä poskeen (0–1 pistettä)
esim. syödä

- 6) Mäkelä on törmännyt myös suolaiseen versioon laskiaispullasta (0–1 pistettä)
esim. Mäkelä on nähnyt myös suolaisen version laskiaispullasta, Mäkelä on nähnyt suolaisen laskiaispullan
- 7) Mäkelä tunnustautuu mantelimassan ystäväksi (0–1 pistettä)
esim. Mäkelä myöntää/kertoo olevansa mantelimassan ystävä
- 8) pulla vetää suupielet korviin (0–1 pistettä)
esim. pulla saa hymyilemään

Tehtävästä voi saada yhden pisteen per kohta. Arvioinnissa otetaan huomioon

- kuinka hyvin hakija on ymmärtänyt ilmauksen merkityksen ja osaa ilmaista sen omin sanoin (0,5 p) sekä
- kuinka selkeä ja norminmukainen vastauksen kieliasu on (0,5 p)

Tehtävä 2.6

Kirjoita virkkeet toisella tavalla niin, että korvaat alleviivatut kohdat että-, kun- tai joka-lauseella.

(0–10 pistettä)

Monissa eri ympäristöissä ympäri maailmaa havaitaan uusien **pienhiukkasten muodostumista, joka/jota tapahtuu ilmakehän alaosissa.** (0–2 pistettä)

Aiemmissa tutkimuksissa **on havaittu, että halkaisijaltaan alle 2,5 mikrometrin kokoiset hiukkaset aiheuttavat suurimman uhan ihmisten terveydelle.** (0–2 pistettä)

Kun hiukkaskoko pienenee/pienentyy, on ajateltu, että niiden negatiiviset terveysvaikutukset pienenevät. (0–2 pistettä)

(Sen jälkeen) kun Helsingin yliopistojen tutkijat tekivät / ovat tehneet uusia laskelmia, kokonaiskuvaa on katsottu uudesta suunnasta.

Tutkijoiden mukaan on ratkaisevan tärkeää hallita **höyryjä, joita/jotka vaaditaan hiukkasten muodostumiseen ja kasvuun.** (0–2 pistettä)

Tehtävästä voi saada kaksi pistettä per kohta.

- Jos vastauksessa on väärä sivulausetyyppi tai lauseen merkitys on muuten muuttunut olennaisesti, pisteitä saa 0.
- Jos on väärä aikamuoto, vastauksesta vähennetään 0,5 pistettä.
- Jos sanajärjestys on virheellinen tai epäluonteva, vastauksesta vähennetään 0,5 pistettä.

- Jos vastauksessa on jokin muu kielioppi- ja kirjoitusvirhe, vastauksesta vähennetään 0,5 pistettä. Jos virheitä on useita, vähennetään 1 piste.